

Briselē, 2025. gada 6. jūnijā
(OR. en)

9982/25

Starpiestāžu lieta:
2025/0141 (NLE)

ECOFIN 725
UEM 248
FIN 643
ECB

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2025. gada 27. maijs
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>
K-jas dok. Nr.:	COM(2025) 310 final
Temats:	KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI <i>NextGenerationEU</i> – tuvojas 2026. gads

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2025) 310 final.

Pielikumā: COM(2025) 310 final

Briselē, 4.6.2025.
COM(2025) 310 final

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

NextGenerationEU – tuvojas 2026. gads

NextGenerationEU – tuvojas 2026. gads

Tā kā ir atlicis pusotrs gads, lai sekmīgi pieliktu punktu Atveseļošanas un noturības mehānismam (ANM), šajā paziņojumā tiek izvērtēta šā unikālā pagaidu instrumenta īstenošana un apsvērts tā noslēgums 2026. gada beigās.

Paziņojumā vispirms ir apkopoti galvenie ANM sasniegtie rezultāti un izvērtēta līdzšinējā vispārējā īstenošana. Tālāk tajā atgādināts par piemērojamo tiesisko regulējumu un attiecīgajiem termiņiem, kā arī to operatīvo ietekmi uz maksājumu pieprasījumu iesniegšanu, pierādījumu sniegšanu, maksājumu apturēšanas procedūru un atveseļošanas un noturības plānu (ANP) pārskatīšanu. Tad, lai sasniegtu iespējami labākus rezultātus, saskaroties ar kavēšanos un mehānisma darbības beigu tuvošanos, dalībvalstīm tiek sniegti norādījumi par to, kā vēl vairāk racionalizēt savus ANP, kādas iespējas būtu jāapsver to pārskatīšanā, un kā plānot pēdējo maksājumu pieprasījumu iesniegšanu 2026. gadā.

1. ANM UZRĀDA TAUSTĀMUS REZULTĀTUS UZ VIETAS

1.1. Ātra reakcija uz pandēmiju panāk ilgstošu izaugsmi

Atveseļošanas un noturības mehānisms pilnībā mainīja Eiropas reakciju uz Covid-19 pandēmijas ietekmi. Mehānisma kā *NextGenerationEU* (NGEU) pamatelementa izziņošana apliecināja Savienības apņemšanos īstenot visaptverošu un uz nākotni vērstu rīcību, lai ātri un ilgtspējīgi atgūtos no pandēmijas dramatiskās ietekmes. Tūlīt sekoja pirmie rezultāti: tirgi un ieguldītāji reaģēja pozitīvi, valsts obligāciju ienesīguma likmju starpības samazinājās un tika nostiprināta finanšu stabilitāte, tādējādi stabilizējot ekonomiskos un sociālos apstākļus ES iedzīvotājiem un uzņēmumiem⁽¹⁾.

ANM atbalsts ir veicinājis Eiropas atveseļošanu. ANM priekšfinansējums⁽²⁾ ātri nodrošināja finansiālu atbalstu dalībvalstīm. Atšķirībā no iepriekšējām krīzēm, kuru rezultātā publiskās investīcijas ES strauji samazinājās, pēc Covid-19 krīzes tās tika saglabātas. Paredzams, ka 2025. gadā tās pieaugs līdz 3,8 % no IKP, bet 2026. gadā stabilizēsies salīdzinājumā ar 3,2 % 2019. gadā⁽³⁾. Ievērojama šā palielinājuma daļa ir saistīta ar investīcijām, ko finansē no ANM un citiem ES fondiem. Paredzams, ka ietekme uz IKP pieaugumu būs ilgstoša. Simulācijas ar modeļiem liecina, ka *NGEU* investīcijas vien, t. i., neņemot vērā reformu ietekmi, 2026. gadā varētu palielināt ES IKP par 1,4 %⁽⁴⁾.

Viena no efektīvākajām ANM iezīmēm ir bijusi reformu un investīciju apvienošana vienā visaptverošā plānā. Reformas, kas bieži tiek īstenotas ANP sākumposmā, ir uzlabojušas pamatnosacījumus dalībvalstīs un ļāvušas uzlabot attiecīgo investīciju efektivitāti. Turklāt ANM ir veicinājis tādu strukturālo reformu īstenošanu, kuras jau sen tika rosināts veikt konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos (KVAI) Eiropas pusgada

⁽¹⁾ Atveseļošanas un noturības mehānisma vidusposma novērtējums, 2024.; [Atveseļošanas un noturības mehānisma mācības: uzņēmumu perspektīva – Eiropas Komisija](#).

⁽²⁾ No 2021. gada augusta līdz 2022. gada janvārim priekšfinansējuma veidā tika izmaksāti gandrīz 57 miljardi EUR. Tas palīdzēja mazināt krīzes īstermiņa ietekmi uz dalībvalstu budžetiem.

⁽³⁾ 2025. gada pavasara ekonomikas prognoze: [Eiropas ekonomikas prognoze. 2025. gada pavasaris](#).

⁽⁴⁾ Atveseļošanas un noturības mehānisma vidusposma novērtējums, 2024.

kontekstā. Kopumā KVAI īstenošana ir paātrinājusies, un dalībvalstis risina ielaistas problēmas, kas atspoguļo arī kopīgās ES prioritātes⁽⁵⁾.

ANM tiek finansēts no kopīgiem ES aizņēmumiem vēl nepieredzētā apmērā. ES parāda vērtspapīriem ir ļoti augsts kredītreitings, kas arī ļauj dalībvalstīm saņemt ANM aizdevumus ar izdevīgiem nosacījumiem gan procentu likmju, gan ilgu atmaksas termiņu ziņā. ES aizņēmumus garantē ES budžets, to atzinīgi vērtē investori, un tas ir radījis lielu daudzumu euro denominētu aktīvu, kas ir svarīgs kritērijs Eiropas finanšu tirgiem un stiprina euro pozīciju starptautiskajos tirgos.

1.2. Investīcijas un reformas rada rezultātus uz vietas

ANM sniegtais atbalsts aptver daudzas dažādas politikas jomas, atspoguļojot instrumenta mērķi – panākt strukturālas pārmaiņas. ANM ir pirmais uz sniegumu balstītais šāda apjoma instruments Eiropas Savienībā. Maksājumi dalībvalstīm tiek veikti, kad ir panākts jūtams progress reformu un investīciju jomā. Sasniegtie atskaides punkti un mērķrādītāji sniedz konkrētus ieguvumus iedzīvotājiem un uzņēmumiem dažādās jomās: no izglītības un veselības aprūpes līdz enerģētikai, transporta infrastruktūrai, uzņēmējdarbības videi, digitālajiem sabiedriskajiem pakalpojumiem, nodarbinātības politikai, tiesiskumam vai pētniecībai un inovācijai. Politikas mērķiem ir bijusi būtiska loma reformu un investīciju virzīšanā saskaņā ar ES prioritātēm. Dalībvalstu plāni ir pārsnieguši 20 % un 37 % mērķrādītājus, kas bija noteikti attiecīgi digitālajiem un klimata mērķiem. ANM kopumā aplēstie klimata izdevumi ir aptuveni 42 %, un dažas dalībvalstis atvēl ES zaļās pārkārtošanās procesam vairāk nekā 50 % no sava kopējā plāna.

Ņemot vērā ES ekonomikas dziļo ekonomisko integrāciju, ieguvumi no katra ANP krietni pārsniedz valstu robežas. ANM izraisītais pieprasījuma pieaugums vienā nozarē rada lielāku pieprasījumu pēc importētiem gala produktiem vai starppatēriņa precēm no citām dalībvalstīm, ļaujot daudziem Eiropas uzņēmumiem gūt no tā labumu. Piemēram, elektromobiļu ražošanas pieaugums Vācijā vai Francijā dod labumu automobiļu detaļu ražotājiem daudzās citās dalībvalstīs. Tāpat vienas dalībvalsts uzņēmumi var būt iesaistīti citās valstīs ANP pasākumos. Piemēram, Kipras ANP finansē trīs ūdens rezervuāru būvniecību, ko saražoja Austrijas uzņēmums, lai uzlabotu ūdensapgādes drošību Nikosijā un Larnakā (Kiprā).

ANM ietekme ir redzama visā ES. Dažās dalībvalstīs plašāka ietekme līdz 2030. gadam, iespējams, vairāk nekā divas reizes pārsniegs valsts ANM finansējuma tiešo ietekmi.⁽⁶⁾ Ņemot vērā Itālijas un Spānijas ANP mērogu, tās izceļas kā divas galvenās saņēmējas paredzamā IKP pieauguma ziņā. Ievērojams IKP pieaugums tiek prognozēts arī Grieķijā, Polijā, Portugālē un Rumānijā, ko lielā mērā nosaka šo valstu plānu tiešā ietekme, proti, tūlītējs ražošanas un nodarbinātības pieaugums saņēmējās nozarēs, kā arī lielāks pieprasījums pēc ielaidmateriāliem no iekšzemes piegādātājiem. Trešais lielākais labuma guvējs no ANM ir Vācija, lielā mērā pateicoties citu dalībvalstu plānu plašākai ietekmei. Vācijā, Austrijā un Dānijā plašākā ietekme pārsniedz to attiecīgo ANP tiešo ietekmi vairāk nekā divas reizes, savukārt Nīderlandē, Īrijā un Luksemburgā plašākās ietekmes ieguvumi tiešo ietekmi trīskāršo. Arī Beļģijā, Somijā un Zviedrijā ieguvumi ir ievērojami – plašākā

⁽⁵⁾ ANP īstenošanas periodā to 2019.–2020. gada KVAI īpatsvars, kuru īstenošanā sasniegts vismaz “zināms progress”, pieauga no 52 % 2021. gadā līdz 75 % 2024. gada KVAI novērtējumā.

⁽⁶⁾ Avots: *Economic impacts of the Recovery and Resilience Facility: new insights at sectoral level and the case of Germany*, Michels et al. (2025).

ietekme gandrīz divkārt pārsniedz tiešo. Francijā plašākā ietekme palielina tiešo ietekmi par pusi no valstij piešķirtā finansējuma. Izteiktāko plašāko ietekmi uz IKP gūst ES valstis, kas ir cieši integrētas vienotajā tirgū. Lielāko plašāko ietekmi attiecībā pret IKP var vērot Slovēnijā, Slovēnijā un Čehijā, jo tās ir dziļi integrētas ES vērtības ķēdēs.

ANM sasniedz paliekošus rezultātus

Primārajā enerģijas patēriņā ietaupīti 33,4 miljoni Mwh/gadā (vairāk elektrības, nekā ik gadu patērē Dānijā⁶)

Uzstādīti 110 655 MW papildu atjaunīgās enerģijas ražošanas jaudas (kas atbilst gandrīz 20 % no 2024. gadā uzstādītās vēja un saules enerģijas ražošanas jaudas⁷)

16,2 miljoni papildu mājokļu ar piekļuvi ļoti augstas veiktspējas interneta tīkliem

Atbalsts 1,2 miljoniem uzņēmumu digitālo produktu, pakalpojumu un procesu izstrādei

29 miljoni dalībnieku ANM atbalstītajā izglītībā un apmācībā

1,6 miljardi lietotāju ir guvuši labumu no jauniem un modernizētiem publiskajiem digitālajiem pakalpojumiem

1. attēls. ANM ietekme uz vietas.⁽⁷⁾

⁽⁷⁾ Dati 2024. gada 31. decembrī. Avots: [kopīgi rādītāji](#) un [tematiskā analīze](#). Informāciju par Dānijas gada elektroenerģijas patēriņu sk. [Eurostat datus par elektroenerģijas piegādi, pārveidi un patēriņu 2023. gadā](#). Par uzstādīto vēja un saules enerģijas jaudu sk. [Wind energy in Europe: 2024 Statistics and the outlook for 2025-2030](#) | [WindEurope](#) un [EU Market Outlook for Solar Power 2024-2028 - SolarPower Europe](#).

ANM virza strukturālās pārmaiņas⁽⁸⁾

Daudzas ANP iekļautās reformas rada strukturālus uzlabojumus dalībvalstu ekonomikā un sabiedrībā.

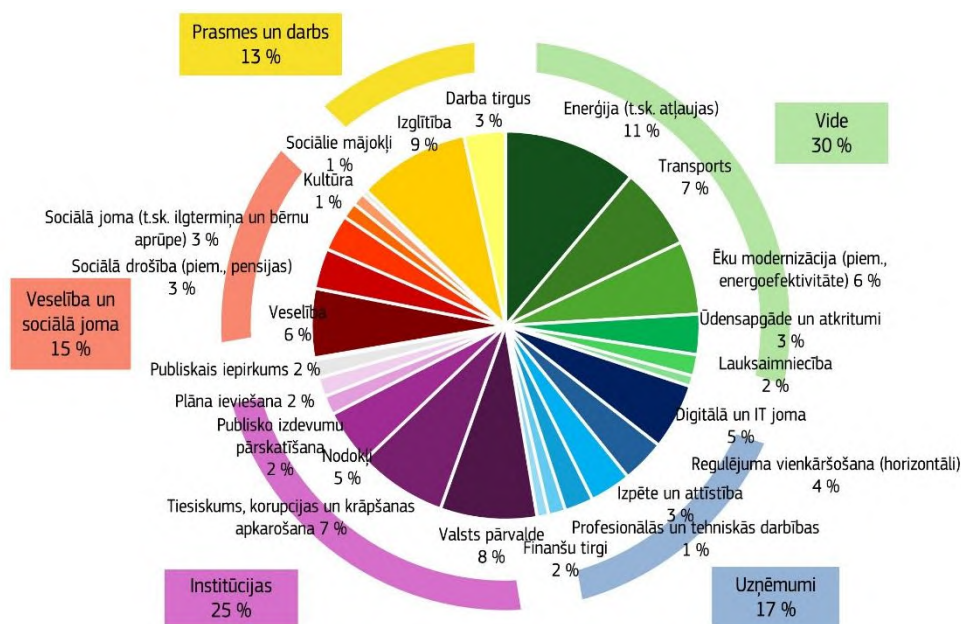
Ceturrtā daļa ANM reformu uzlabo iestāžu kvalitāti, kas ir svarīgs ilgtermiņa izaugsmes balsts. Šo pasākumu mērķis ir modernizēt valsts pārvaldi, optimizēt nodokļu sistēmas, uzlabot publisko iepirkumu un stiprināt tiesu sistēmu, krāpšanas un korupcijas apkarošanas sistēmas.

17 % ANM reformu ir koncentrētas uz uzņēmējdarbības vides uzlabošanu. Tā ietver reformas, kas vienkāršo regulējumu, atbalsta izpēti un attīstību, uzlabo finanšu tirgus darbību un veicina uzņēmumu digitalizāciju.

Daudzu reformu mērķis ir arī uzlabot prasmes un darba tirgus rezultātus. Ar tām iecerēts, piemēram, stiprināt izglītības sistēmas, uzlabot darba tirgus darbību un veicināt sociālā nodrošinājuma un pensiju sistēmu ilgtspēju.

Aptuveni divas trešdaļas no šīm reformām jau ir īstenotas, radot atbilstošus pamatnosacījumus saistītajām investīcijām.

(Avots: Komisijas analīze, valstu atveseļošanas un noturības plāni.)

2. attēls. Reformu vispārējais sadalījums pa galvenajām politikas jomām, % no kopējā reformu skaita (kopā – 1131).⁽⁹⁾

⁽⁸⁾ Lai uzzinātu vairāk par ANM atbalstītajiem pasākumiem daudzās dažādās politikas jomās, sk. ANM rezultātu pārskatā publicēto [tematisko analīzi](#).

⁽⁹⁾ Šis sadalījums balstās uz NACE kodu klasifikāciju un atbilst ekonomikas nozaru perspektīvai. Sīkāka informācija par metodiku ir atrodama attiecīgajā diskusiju dokumentā: [Michels et al. \(2025\). Economic Impacts of the Recovery and Resilience Facility: New Insights at Sectoral Level and the Case of Germany, Discussion Paper 221, ECFIN GD.](#)

2. ĪSTENOŠANAI VAIRS NAV ATLICIS DAUDZ LAIKA

2.1. Daudzās dalībvalstīs īstenošana ir jāpaātrina

ANM ir pagaidu instruments, kas darbojas līdz 2026. gada beigām ar mērķi palīdzēt dalībvalstīm atgūties no Covid-19 krīzes un padarīt to ekonomiku noturīgāku. Mehānisma stingrie termiņi atspoguļo tā pagaidu raksturu un mērķi atbalstīt atveseļošanu no Covid-19 pandēmijas, kas savukārt ir tā sadales sistēmas pamatā. Šie termiņi ir bijuši spēcīgs stimuls ātri īstenot ANP paredzētās reformas un investīcijas saskaņā ar mehānisma mērķi veicināt ātru ekonomikas un sociālo atveseļošanu⁽¹⁰⁾.

Visumā īstenošana un izmaksa ANM ietvaros ir notikusi ātri, sevišķi attiecībā uz neatmaksājamo atbalstu. Papildus priekšfinansējuma nodrošināšanai tas apliecina reformu un investīciju īstenošanas ātrumu. Līdz 2025. gada maija beigām veiktās izmaksas par 2218 atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu, kas attiecas uz 1145 reformām un 1073 investīcijām, bija sasniegušas 315 miljardus EUR (49 % no kopējās summas). Relatīvā izteiksmē dalībvalstīm ir izmaksāti 57 % no kopējā neatmaksājamā atbalsta un 38 % no kopējā aizdevuma atbalsta. Šis fakts atspoguļo arī to, ka, izstrādājot sākotnējos ANP, dalībvalstis piešķirā prioritāti dotāciju, nevis aizdevumu izmaksai, un liela daļa aizdevumu atbalsta tika pievienota tikai līdz ar *REPowerEU* nodaļām 2023. gadā⁽¹¹⁾. Komisijas vērtējumā ir izpildīts vairāk nekā 31 % visu atskaites punktu un mērķrādītāju, un dalībvalstis ir paziņojušas, ka izpildīts ir vēl 21 %.

Tomēr, lai gan ir panākts ievērojams progress un uz vietas ir realizējušies daudzi veiksmes stāsti, lielākajā daļā dalībvalstu īstenošana ir jāpaātrina. Nākamā pusotra gada laikā vēl jāizmaksā aptuveni 335 miljardi EUR (aptuveni 154 miljardi EUR dotācijās un 180 miljardi EUR aizdevumos). Raugoties nākotnē, dalībvalstīm novērtēšanai vēl ir jāiesniedz vairāk nekā 4300 atskaites punkti un mērķrādītāji no pavisam 7105.

Jau sākotnēji bija skaidrs, ka īstenot visus ANM finansētos projektus būs sarežģīti, ņemot vērā ANM finansējuma apjomu gan attiecībā pret ekonomikas lielumu lielākajās saņēmējvalstīs, gan pret esošā ES finansējuma apmēru. ANM līdzekļi arī ieplūst papildus citiem ES fondiem, un ANM piešķirums veido ievērojamu daļu no IKP daudzās dalībvalstīs, sasniedzot 16 % Grieķijā, 13 % Horvātijā un 11 % Spānijā⁽¹²⁾. Lai gan administratīvās spējas daudzās dalībvalstīs ir uzlabotas visā ANM darbības laikā, tai skaitā ar plānos ietvertajiem pasākumiem, joprojām pastāv zināmi ierobežojumi (piemēram, atļauju piešķiršanas jomā, kur trūkumi būtu ātri jānovērš). Turklāt konkrētu investīciju projektu apzināšana prasa laiku.

ANM īstenošanas laikā ir iestājušās arī vairākas krīzes. ANM pasākumu īstenošanu apdraudēja vai aizkavēja neprovocētais Krievijas agresijas karš pret Ukrainu un tā izraisītā enerģētikas krīze, augstā inflācija, piegādes ķēdes vājās vietas un vairākas ar klimatu saistītas katastrofas. *REPowerEU* nodaļu pievienošana lielākajai daļai ANP 2023. gada

⁽¹⁰⁾ Atveseļošanas un noturības mehānisma vidusposma novērtējums, 2024.

⁽¹¹⁾ No kopējā aizdevuma atbalsta, par ko pašlaik uzņemtas saistības (291 miljards EUR), 125 miljardi EUR (jeb 43 %) tika pieprasīti un piešķirti tikai ANP pārskatīšanas procesā 2023. gadā. Attiecīgi ar to saistītie atskaites punkti, mērķrādītāji un maksājumi ir ielānoti galvenokārt ANM perioda otrajai pusei.

⁽¹²⁾ Aprēķināts kā daļa no 2024. gada IKP. Lielākā daļa saņēmējvalstu pēc Covid-19 krīzes ievērojami atguvās, tostarp pateicoties ANM. Tas samazināja 2024. gada IKP īpatsvaru salīdzinājumā ar piešķirumiem pret IKP 2020. gadā, kas bija atsaucies gads, kad ANM 2021. gadā tika izveidots.

otrajā pusē kopā ar pieprasījumiem pēc papildu ANM aizdevumiem nodrošināja jaunu finansējumu jauniem prioritāriem pasākumiem, taču arī prasīja ievērojamu administratīvo spēju dalībvalstīs, uz laiku novirzot uzmanību no īstenošanas. Lai gan īstenošana tika ievērojami paātrināta 2024. gada pirmajā pusē⁽¹³⁾, palīdzot straujāk izmaksāt līdzekļus, finansējuma summa, kas jāizmaksā līdz 2026. gada beigām, joprojām ir ievērojama.

ANM īstenošanas ātrumu, iespējams, ietekmēja arī administratīvais slogs. ANM vidusposma novērtējumā dalībvalstis norādīja, ka Padomes īstenošanas lēmumi ir pārāk detalizēti. Katra tajos ietvertā elementa, tostarp pasākuma apraksta, juridiski saistošo raksturu ir pastiprinājusi Eiropas Revīzijas palātas sašaurinātā interpretācija. Dažas dalībvalstis uzskata, ka tas ir radījis lielāku administratīvo slogu mehānisma īstenošanā nekā gaidīts un īstenošanas kavējumus.

Īstenošanas kavējumus atspoguļo nesenā līdzekļu izmaksas palēnināšanās. Par spīti uzlabojumiem no 2023. gada otrās puses līdz 2024. gadam 2025. gada pirmajā pusē ir vērojama ievērojama līdzekļu izmaksas palēnināšanās. Ja 2024. gada otrajā pusē tika izmaksāti 66 miljardi EUR, tad 2025. gada pirmajos piecos mēnešos izmaksāja tikai 9,5 miljardus EUR. Šajā laikposmā būtu bijis nepieciešams turpmāks paātrinājums, ņemot vērā, ka strauji tuvojas termiņi 2026. gadā.

Lai pilnībā īstenotu ANM un izmantotu tā sniegtās priekšrocības, dalībvalstīm īstenošana ir ievērojami jāpaātrina. Pašreizējais īstenošanas temps nav pietiekams, lai nodrošinātu visu atskaites punktu un mērķrādītāju izpildi līdz 2026. gada augustam un visa ANM piešķirtuma izmaksu līdz mehānisma darbības beigām 2026. gadā.

2.2. Īstenošanas aizkavēšanās rada izmaksas Eiropas Savienībai

Īstenošanas kavējumi ir saasinājuši jau tā atlikto īstenošanas profilu, radot finansiālas izmaksas ES budžetam. Tā kā pēdējā īstenošanas gadā būs vajadzīgas lielas finansējuma summas, Komisijai ir savlaicīgi jāplāno aizņēmumu operācijas kapitāla tirgos. Tas ir īpaši būtiski ANM aizņēmumiem, ņemot vērā programmas ievērojamo apjomu un veicamo izmaksu termiņu līdz 2026. gada beigām. Kopš mehānisma darbības sākuma Komisija ir aizņēmusies līdzekļus ANM vajadzībām, pamatojoties uz paredzēto dalībvalstu maksājumu pieprasījumu grafiku 6–12 mēnešu laikposmam, un tai ir izdevies izmaksāt tām līdzekļus tūlīt pēc tam, kad izmaksas tika atļautas. Tomēr maksājumu pieprasījumi bieži tika iesniegti un pabeigti ar kavēšanos salīdzinājumā ar plānoto grafiku, proti, tad, ja dalībvalstis vienlaikus iesniedza savus mērķtiecīgi pārskatītos ANP.

Likviditātes pārvaldību 2025. gada pirmajā pusē apgrūtinā divi procesi. Pirmkārt, kā minēts iepriekš, līdzekļu izmaksas apjoms ir ievērojami krities, salīdzinot ar summām, kas tika prognozētas, pamatojoties uz dalībvalstu sniegto informāciju, līdz ar to ES ilgākā laikposmā ir negaidīti uzkrājušies lieli atlikumi. Otrkārt, izmaiņas situācijā ar procentu likmēm nozīmē, ka naudas atlikumi sāk radīt neto likviditātes izmaksas ES budžetam un aizdevumu saņēmējiem, neraugoties uz to, ka Komisija aktīvi pārvalda finanšu līdzekļus, kamēr līdzekļu izmaksāšana vēl nav apstiprināta. ņemot vērā paredzamo līdzekļu izmaksāšanas koncentrāciju ANM pēdējā posmā, Komisija turpinās izmantot visas finansēšanas iespējas, lai nodrošinātu, ka tā var turpināt veikt nepieciešamos maksājumus.

⁽¹³⁾ Sal. ar [gada ziņojumu](#) par Atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošanu, 2024.

2.3. ANM noslēguma plānošana

Tā kā ANM ir pagaidu atbalsta instruments, kas izveidots, reaģējot uz Covid-19 krīzi, tam ir stingri īstenošanas termiņi. ANM kā īpašs instruments, kas paredzēts Covid-19 krīzes negatīvās ietekmes un seku novēršanai Savienībā un ko atbalsta ar ārkārtas un pagaidu papildu līdzekļiem Lēmumā par pašu resursiem⁽¹⁴⁾, tika izveidots ar ļoti stingriem izpildes termiņiem, kuri ir noteikti ESAI regulā⁽¹⁵⁾, ANM regulā⁽¹⁶⁾ un Lēmumā par pašu resursiem un no kuriem nevar atkāpties.

Dalībvalstīm ir atlikušas 454 dienas, lai īstenotu savos ANP iekļautās reformas un investīcijas. ANM regulā un pieņemtajos Padomes īstenošanas lēmumos ir paredzēts, ka visi reformu un investīciju īstenošanas atskaites punkti un mērķrādītāji ir jāsasniedz līdz 2026. gada 31. augustam⁽¹⁷⁾. Saskaņā ar minētajiem noteikumiem maksājumu pieprasījumu novērtēšanā nevar ņemt vērā nevienu darbību atskaites punktu un mērķrādītāju izpildei, kas veikta pēc 2026. gada 31. augusta. Tas attiecas arī uz darbībām, kas veiktas, lai nodrošinātu to atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošu izpildi, uz kuriem attiecas pirms 2026. gada 31. augusta pieņemtie apturēšanas lēmumi, un novērš jaunu apturēšanas procedūru sākšanu pēc minētā datuma. Turklāt tas nozīmē, ka pēc 2026. gada 31. augusta nav iespējams pieņemt ANP grozījumus. Visi maksājumu pieprasījumi, tostarp pārvaldības deklarācijas, veikto revīziju kopsavilkumi⁽¹⁸⁾ un visi to novērtēšanai nepieciešamie dati jāiesniedz līdz 2026. gada 30. septembrim⁽¹⁹⁾. Tad Komisija novērtēs, vai pēdējos maksājumu pieprasījumos iekļautie atskaites punkti un mērķrādītāji atbilstoši 2023. gada 21. februārī publicētajam satvaram atskaites punktu un mērķrādītāju novērtēšanai saskaņā ar ANM regulu⁽²⁰⁾ ir apmierinoši izpildīti. Visiem maksājumiem jābūt veiktiem līdz 2026. gada 31. decembrim⁽²¹⁾.

⁽¹⁴⁾ Padomes Lēmums (ES, Euratom) 2020/2053 (2020. gada 14. decembris) par Eiropas Savienības pašu resursu sistēmu un ar ko atceļ Lēmumu 2014/335/ES, Euratom, OV L 424, 15.12.2020., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2020/2053/oj>.

⁽¹⁵⁾ Padomes Regula (ES) 2020/2094 (2020. gada 14. decembris), ar ko izveido Eiropas Savienības Atveseļošanas instrumentu ekonomikas atveseļošanas atbalstam pēc Covid-19 krīzes, OV L 433I, 22.12.2020., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2094/oj>.

⁽¹⁶⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu, OV L 57, 18.2.2021., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>.

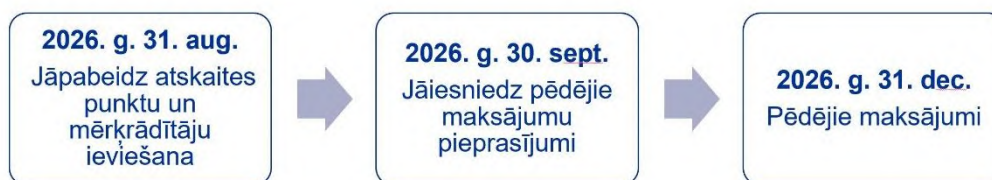
⁽¹⁷⁾ ANM regulas 18. un 20. pants un attiecīgo Padomes īstenošanas lēmumu 2. panta 4. punkts.

⁽¹⁸⁾ Saskaņā ar ANM regulas 22. panta 2. punkta c) apakšpunktu.

⁽¹⁹⁾ ANM Finansēšanas nolīgumu 6. pants un ANM Aizdevuma nolīgumu 7. pants.

⁽²⁰⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "Atveseļošanas un noturības mehānisms: pirmie divi gadi. Unikāls instruments ES zaļās un digitālās pārveides pamatā", I pielikums (COM(2023) 99 final) 2023. gada 21. februāris.

⁽²¹⁾ ANM regulas 24. pants, sk. arī 3. panta 9. punktu Padomes Regulā (ES) 2020/2094 (2020. gada 14. decembris), ar ko izveido Eiropas Savienības Atveseļošanas instrumentu atveseļošanas atbalstam pēc Covid-19 krīzes, un tajā minētos izņēmumus.

3. attēls. ANM noslēguma grafiks

3. NORĀDĪJUMI DALĪBVALSTĪM 2026. GADA PERSPEKTĪVĀ

Ņemot vērā īstenošanas kavēšanos un ANM 2026. gada termiņu tuvošanos, šajā sadaļā dalībvalstīm tiek sniegti norādījumi par to, kā vēl vairāk racionalizēt savus ANP, kādas iespējas būtu jāapsver to pārskatīšanā, un kā plānot pēdējo maksājumu pieprasījumu iesniegšanu 2026. gadā⁽²²⁾.

Visiem pārskatītajiem ANP arī turpmāk ir jāatbilst visiem ANM regulā noteiktajiem novērtēšanas kritērijiem. Tas ir nepieciešams, lai nodrošinātu, ka ar plāniem tiem turpināts atbalstīt dalībvalstis to konkrēto vajadzību risināšanā, ka līdzekļi vismaz ANM regulā prasītajā apjomā tiek piešķirti zaļās un digitālās pārkārtošanās īstenošanai, ka tiek ievērots princips “nenodarīt būtisku kaitējumu” un ka tiek aizsargātas Savienības finanšu intereses. Šajā sakarā dalībvalstīm būtu arī jāpārskata to projektu īstenošanas stāvoklis, kuriem ir pozitīvs klimata koeficients, un jānodrošina, ka to ziņojumi Komisijai tiek atjaunināti⁽²³⁾.

3.1. ANP racionalizēšana

Dalībvalstīm pēc iespējas drīzāk būtu pilnībā jāpārskata savi ANP, lai nodrošinātu, ka visus atskaites punktus un mērķrādītājus var īstenot līdz 2026. gada 31. augustam. Plānos būtu jāatstāj tikai pasākumi, kas noteikti tiks pilnībā īstenoti līdz šim termiņam. Pasākumi, par kuriem to nevar garantēt, būtu jāsvītro, lai izvairītos no lielu ANM līdzekļu summu atbrīvošanas. Prioritāte būtu jāpiešķir dotāciju piešķiršanas nodrošināšanai. Lai atvēlētu pietiekami daudz laika visu atskaites punktu un mērķrādītāju īstenošanai un visu maksājumu pieprasījumu izvērtēšanai, Komisija mudina dalībvalstis veikt šo plānu pārskatīšanu pēc iespējas drīzāk un jebkurā gadījumā līdz 2025. gada beigām. Ja šāda pārskatīšana netiks veikta, palielināsies risks, ka ANM pasākumi netiks īstenoti un būs jāatceļ saistības attiecībā uz ANM līdzekļiem.

Šī pēdējā plānu pārskatīšana arī būtu jāizmanto pasākumu, atskaites punktu un mērķrādītāju formulējumu pārskatīšanai, lai nodrošinātu, ka tie koncentrējas tikai uz būtiskiem elementiem. Tas būtu darāms ar mērķi atvieglot ANP īstenošanu un novērtēšanu un samazināt administratīvo slogu, vienlaikus saglabājot plāna vērīgumu

⁽²²⁾ Šajā sadaļā sniegtie norādījumi tiks papildināti ar tehniskajiem norādījumiem dalībvalstīm par ANM “slēgšanu”. Gatavojoties ANM nobeigumam, Komisija sniegs detalizētus norādījumus par visiem ar mehānisma slēgšanu saistītajiem darbības aspektiem, tostarp par priekšfinansējuma dzešanu, ziņošanu un Savienības finanšu interešu aizsardzību.

⁽²³⁾ Ziņošana par šo pasākumu īstenošanu ir iekavēta. Ņemot vērā, ka Komisija *NextGenerationEU* zaļo obligāciju emisijas vajadzībām balstās uz datiem par dalībvalstu paziņotajiem zaļajiem izdevumiem, dalībvalstīm būtu ātri jāziņo par attiecīgajiem izdevumiem, kas tām radušies, un turpmāk jānodrošina savlaicīga ziņošana.

un turpinot ievērot ANM regulas prasības. Pirmkārt, pēc dalībvalstu lūguma Komisija ierosinās Padomei svītrot no Padomes īstenošanas lēmumiem pārprotamus vai neskaidrus formulējumus vai specifikācijas, kas pārsniedz pasākuma izpildes pierādīšanas prasības. Otrkārt, dalībvalstīm būtu jāatsakās no tādu nelielu reformu iekļaušanas savos ANP, kuras neveicina KVAI īstenošanu. Treškārt, ņemot vērā, ka strauji tuvojas pasākumu pabeigšanas termiņš, starpposma atskaites punkti un mērķrādītāji attiecīgā gadījumā būtu jāsvītrot, lai koncentrētos uz galīgo rezultātu sasniegšanu. Ceturtkārt, ja iespējams, dalībvalstis tiek mudinātas grozīt savus plānus, lai visus jau sasniegtos atskaites punktus un mērķrādītājus pārceļtu uz 2025. gada maksājumu pieprasījumiem nolūkā samazināt maksājumu pieprasījumu apjomu 2026. gadā. Racionalizējot savus ANP, dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka joprojām tiek izpildīti visi ANM novērtēšanas kritēriji, tostarp ka plāni turpina īstenot visus attiecīgos KVAI vai ievērojamu to daļu, piešķir pietiekamus līdzekļus zaļās un digitālās pārkārtošanās īstenošanai, ievēro principu “nenodarīt būtisku kaitējumu” un nodrošina Savienības finanšu interešu aizsardzību, kā attiecīgā gadījumā atspoguļots revīzijas un kontroles atskaites punktos. Būtu jā saglabā tiesiskuma reformu vērienīgums. Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm, lai palīdzētu šajā racionalizācijas procesā nolūkā nodrošināt vienlīdzīgu attieksmi un konsekvenci visos plānos. Komisija apspriedīsies ar dalībvalstīm gan divpusēji, gan daudzpusēji, minēs konkrētus racionalizēšanas un vienkāršošanas piemērus un diskutēs, vai dalībvalstīm bez turpmāk uzskaitītajām ir vēl citas iespējas, sevišķi veicinot labi izplānotus projektus, kas atbilst tādām digitālajām prioritātēm kā mākslīgais intelekts (gigafabrikas, MI fabrikas), kabeļi un mikroshēmas, kā arī pētniecības un inovācijas prioritātēm.

3.2. Iespējamie risinājumi ANP grozīšanai

Dalībvalstis tiek mudinātas ANP grozīšanas procesā izpētīt visas pieejamās iespējas, kā saglabāt savam ANP piešķirtos līdzekļus, sevišķi attiecībā uz neatmaksājamā atbalsta komponentu, vienlaikus panākot, ka atbalstītās reformas un investīcijas joprojām nodrošina augstu snieguma līmeni saskaņā ar ES prioritātēm. Būtu jāseko, lai jaunu investīciju gadījumā ir viegli pierādīt, ka tās atbilst attiecīgajām juridiskajām prasībām. Šajā nolūkā var apsvērt šādas iespējas.

- **Esošo pasākumu paplašināšana**

Dalībvalstīm būtu jāapsver iespēja paplašināt pasākumus, kuru īstenošana sokas labi, pamatojoties uz pierādītu vai ticamu pieprasījumu. Tas varētu attiekties uz investīcijām, kuru izpildi varētu palielināt, vai pasākumiem ar jau konstatētu darbības pārsniegumu.

- **Piešķirumu pārsniegušo plānu ierobežošana vai aizdevumu finansējuma samazināšana**

Ja ANP kopējās aplēstās izmaksas ir lielākas nekā finanšu piešķirums, pasākumus ar ANM neatmaksājamo atbalstu, kas vairs nav īstenojami, piešķiruma pārsnieguma robežās var atcelt bez aizstāšanas. Šajā gadījumā kopējais neatmaksājamais atbalsts saskaņā ar ANM netiks ietekmēts.

Ja dalībvalstīm, kas saskaņā ar ANM saņem aizdevuma atbalstu, ir jāatceļ no dotācijām finansēti projekti, no aizdevumiem finansētos pasākumus var pārvietot uz neatmaksājamā atbalsta nodalījumu. Tā var saglabāt dotācijas summu, vienlaikus samazinot aizdevuma atbalsta daļu, ja vien to nekompensē ar jauniem vai palielinātiem no aizdevumiem finansētiem pasākumiem.

Turklāt daudzas ANM investīcijas, ko finansē no aizdevumiem, ir balstītas uz pieprasījumu, bet tas, iespējams, nebūs tik liels, kā sākotnēji paredzēts. Tādējādi šos pasākumus var samazināt, lai apmierinātu faktisko pieprasījumu un izmantotu tikai nepieciešamo aizdevuma summu.

- **ANM projektu sadalīšana turpināšanai ar valsts vai citiem ES fondiem**

Projektus, kas līdz 2026. gada augustam vairs nav īstenojami, var samazināt, lai saglabātu tikai tos ANM finansētos elementus, kurus šajā laikposmā var īstenot. Daļai, ko joprojām finansē no ANM, vajadzētu būt atsevišķai investīcijai ANP. Tas nozīmē, ka “saglabātajiem” elementiem nevajadzētu aprobežoties tikai ar tādiem starpposmiem kā konkursa izsludināšana. Pārējo projekta daļu pēc tam varētu īstenot ar valsts vai, ja tas ir atbilstīgs, citu ES fondu finansējumu ilgākā termiņā. Arī nesenajā kohēzijas politikas vidusposma pārskatā dalībvalstis tiek mudinātas apzināt šādus ANM projektus pirms grozījumiem kohēzijas politikas programmās⁽²⁴⁾.

- **Finanšu instrumenti un dotāciju shēmas**

ANM var atbalstīt neatkarīgi pārvaldīta instrumenta izveidi privātu investīciju stimulēšanai. Šādu investīciju gadījumā ANP atskaites punkti aptvertu i) līdzekļu nodošanu īstenošanas partnerim pēc īstenošanas nolīguma parakstīšanas un ii) līgumu parakstīšanu ar galasaņēmējiem par visu pārskaitīto līdzekļu izmantošanu. Lai ieviestu šādu finanšu instrumentu vai dotāciju shēmu, dalībvalstīm būtu jānosaka tirgus nepilnības, ko tās cenšas novērst, un attiecīgais tirgus pieprasījums, jānodrošina, ka īstenošanas partnera lēmumi par piešķiršanu ir neatkarīgi no valdības un ka finanšu pārvaldība ir nošķirta no dalībvalsts, kā arī jāpārbauda īstenošanas partnera darbības spēja ieviest šādu instrumentu.

- **Pārvietojumi uz *InvestEU***

Dalībvalstis var pārvietot uz *InvestEU* dalībvalsts nodalījumu līdzekļus par summu līdz 4 % no to kopējā ANM piešķiruma un vēl 6 % pasākumiem, kas veicina Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformas (*STEP*) mērķu sasniegšanu. Pēdējais atskaites punkts ANP būtu visu investīciju darbību apstiprināšana *InvestEU* Investīciju komitejā līdz 2026. gada 31. augustam. Ņemot vērā dažādos procesa posmus, dalībvalstīm, kas vēlas pārvietot ANM līdzekļus uz *InvestEU*, pēc iespējas drīzāk ir jāiesniedz pārskatīts ANP.

- **Pašu kapitāla iepludināšana valsts attīstību veicinošās bankās vai iestādēs (VAVBI)**

Ar ANM var atbalstīt kapitāla iepludināšanu VAVBI (vai to meitasuzņēmumos), sevišķi, lai atbalstītu projektus saskaņā ar ES stratēģiskajām prioritātēm, ciktāl tie apmierina apzinātās tirgus vajadzības, un ar nosacījumu, ka VAVBI spēj paplašināt savu darbību un ka tās investīciju politika ir saskaņota ar ANM politikas mērķiem. Konkrēti atskaites punkti šādai pašu kapitāla iepludināšanai būtu šādi: i) dalībvalsts parakstīšanās uz visu papildu apmaksāto kapitālu, ii) pārskatītas VAVBI investīciju politikas pieņemšana attiecībā uz to, kā tiks izmantots palielinātais pašu kapitāls, un iii) vajadzības gadījumā visu nepieciešamo izmaiņu stāšanās spēkā iestādes pārvaldībā, kā arī revīzijas un kontroles sistēmā. Šāda pašu kapitāla iepludināšana var ietvert VAVBI pilnvaru paplašināšanu, iekļaujot darbības, kas ir saskaņotas ar ANM mērķiem un ES prioritātēm, piemēram, rūpniecības dekarbonizāciju,

⁽²⁴⁾ Sk. [communication-mid-term-review-2025_lv.pdf](#).

enerģētikas pārkārtošanu, cenas ziņā pieejamus mājokļus, piekļuvi kapitālam vai drošību un aizsardzību.

- **Ieguldījumi Eiropas aizsardzības industrijas programmā (EAIP)**

No ANM varētu atbalstīt brīvprātīgas valstu iemaksas nākotnes Eiropas aizsardzības industrijas programmā (EAIP). Šādā gadījumā ieguldījums EAIP tiktu uzskatīts par ANM investīciju. Pēc tam EAIP ietvaros tiktu atlasīti un atbalstīti konkrēti projekti attiecīgās dalībvalsts labā, un to īstenošana notiktu ilgākā laikposmā. ANM pasākums ietvertu atskaites punktu par iemaksu nolīguma parakstīšanu un līdzekļu pārskaitīšanu uz EAIP un precizētu, kāda veida darbības saskaņā ar EAIP tiks finansētas. Lai izmantotu šo iespēju, noteikumam EAIP regulā būs jānodrošina, ka no ANM atbalstītās brīvprātīgās iemaksas tiek izmantotas attiecīgās dalībvalsts labā. Komisija aicina likumdevējus dialogu gaitā ieviest EAIP regulā šādu noteikumu.

- **Iemaksas ES satelītsakaru programmās**

No ANM var atbalstīt dalībvalstu investīcijas Savienības kosmosa programmas vai Savienības drošas savienojamības programmas komponentu izstrādē⁽²⁵⁾. Šādas iemaksas tiktu uzskatītas par ANM investīcijām. Savienības kosmosa un drošas savienojamības programmas uzlabo Savienības stratēģisko autonomiju, tehnoloģisko neatkarību un noturību un sekmē drošību un aizsardzību. Konkrēti Savienības drošas savienojamības programmas mērķis ir arī nodrošināt uzticamu, drošu un rentablu valdības satelītsavienojamību. Šīs programmas ir tādu ES drošu satelītu projektu pamatā kā *Galileo* (satelītnavigācija), *GOVSATCOM* vai *IRIS²* (satelītsakari). Saskaņā ar ANM dalībvalstis var veikt brīvprātīgas iemaksas šādās programmās, ja iemaksu nolīgums starp Komisiju un dalībvalsti pamato, ka dalībvalsts ieguldījums saskaņā ar šīm programmām tiks izmantots attiecīgās dalībvalsts labā. ANM pasākums ietvertu atskaites punktu attiecībā uz iemaksu nolīguma parakstīšanu un līdzekļu pārvietošanu uz attiecīgo programmu.

3.3. Sagatavošanās maksājumu pieprasījumiem 2026. gadā

Maksājumiem 2026. gads būs izšķirošs; tiem būs īsi termiņi un būtiska ietekme gan uz dalībvalsti, gan Komisijas resursiem. Tā kā pēdējā maksājuma pieprasījuma iesniegšanas termiņš ir 2026. gada 30. septembris, bet izmaksa jāveic līdz 2026. gada 31. decembrim, novērtēšanas periods būs ārkārtīgi īss. Izvērtējamo atskaites punktu un mērķrādītāju skaits, visticamāk, būs liels, tāpēc būs ļoti svarīgi nodrošināt efektīvu un raitu izvērtēšanas procesu.

Dalībvalstis tiek aicinātas plānot laicīgi un nodrošināt, ka pienācīgos termiņos tiek iesniegti pamatoti dati, lai mazinātu problēmu rašanos izvērtējuma laikā. Pieņemti lēmumi par maksājumiem noteiktajā termiņā būs iespējams tikai tad, ja dalībvalstis iesniegs pietiekami pilnīgus maksājuma pieprasījumus. Ja netiks iesniegti pierādījumi par visu atskaites punktu un mērķrādītāju prasību izpildi, līdzekļu saistības tiks neizbēgami atceltas. Visi nepieciešamie pierādījumi, kas apliecina pēdējā maksājuma pieprasījumā iekļauto atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošu izpildi, būs jāiesniedz līdz 2026. gada 30. septembrim, jo pēdējo maksājuma pieprasījumu izvērtēšanas periodā būs ārkārtīgi maz laika informācijas apmaiņai starp Komisijas dienestiem un dalībvalstu iestādēm. Te jāpiebilst, ka, tiklīdz pierādījumi ir gatavi, tie būtu neoficiāli jādara zināmi

⁽²⁵⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/588 (2023. gada 15. marts), ar ko izveido Savienības drošas savienojamības programmu 2023.–2027. gadam.

Komisijas dienestiem pat pirms maksājumu pieprasījumu oficiālas iesniegšanas. Tas ir īpaši svarīgi attiecībā uz atskaites punktiem un mērķrādītājiem, kas tiek izvērtēti, izmantojot atlasī, jo pieredze liecina, ka ir vajadzīga vairākkārtēja informācijas apmaiņa starp dalībvalsti un Komisiju, lai pārliecinātos par apmierinošu izpildi.

Dalībvalstīm un Komisijai būtu arī jānodrošina, ka pēdējo maksājuma pieprasījumu iesniegšanai tiek piešķirti pietiekami resursi. Lielākajā daļā dalībvalstu 2026. gadā apstrādājamo atskaites punktu un mērķrādītāju skaits būs ievērojami lielāks nekā jebkurā iepriekšējā gadā. Ņemot vērā šos ārkārtas apstākļus, Komisijas dienesti, kas strādā pie ANM un tehniskā atbalsta instrumenta, apvieno spēkus, lai nodrošinātu, ka ir pieejami pietiekami resursi pēdējo ANM maksājumu pieprasījumu apstrādei. Dalībvalstis tiek mudinātas pēc vajadzības un iespēju robežās pielāgot savus resursus pietiekamas administratīvās spējas nodrošināšanai, lai sagatavotos sekmīgai ANP īstenošanai saskaņā ar tiesību aktos noteiktajiem termiņiem. Komisija arī turpmāk darbosies ciešā sazobē ar dalībvalstīm, lai palīdzētu tām iziet visus ANP īstenošanas posmus un iesniegt attiecīgos maksājumu pieprasījumus.

4. SECINĀJUMI

Ar ANM ES ir spērusi vēl nepieredzētu un efektīvu soli, cīņā ar Covid-19 pandēmiju kolektīvi stiprinot savas ekonomikas un sabiedrības atveseļošanu, noturību un konkurētspēju. Saskārusies ar vienu no smagākajām krīzēm savā vēsturē, ES strauji atguvās, vienlaikus investējot savu iedzīvotāju un uzņēmumu ilgtspējīgākā un pārtikušākā nākotnē. Par spīti karam Eiropā un negaidītiem satricinājumiem enerģētikas un tirdzniecības jomā pēdējo četru gadu laikā ir paveikts daudz. Dalībvalstis ir īstenojušas vērienīgas strukturālās reformas, kas aptver tieslietu un pensiju sistēmas, kā arī darba tirgus, publisko iepirkumu un daudzas citas jomas. Pateicoties no ANM atbalstītajām investīcijām, ES energoapgāde ir tīrāka un drošāka, sabiedriskā transporta tīkls ir spēcīgāks un efektīvāks, iedzīvotāji iegūst no labākiem sabiedriskajiem pakalpojumiem un infrastruktūras, uzņēmumi ir digitalizētāki un konkurētspējīgāki un gūst labumu no prasmīgāka darbaspēka.

Lai pilnībā izmantotu ANM potenciālu, tagad ir jāpieliek visas pūles, lai paātrinātu tā īstenošanu un nodrošinātu visu piešķirto resursu pilnīgu izmaksu. Visas dalībvalstis tiek mudinātas sistemātiski pārskatīt savus ANP, lai tos racionalizētu un vienkāršotu, vienlaikus nodrošinot, ka arī turpmāk tiek ievēroti visi ANM regulā noteiktie izvērtēšanas kritēriji. Īstenošanai paātrinoties, *NextGenerationEU* pamatā joprojām ir starppaaudžu taisnīgums.

ANM jau sākotnēji tika izveidots kā pagaidu instruments, kas beigs darbību 2026. gadā. Tā kā instrumenta beigu termiņš ir jau tuvu, Komisija ir gatava sadarboties ar dalībvalstīm, lai nodrošinātu netraucētu un sekmīgu tā darbības pabeigšanu. Tā kā īstenošanai ir atlikušas 454 dienas, tagad ir īstais laiks rīkoties un panākt rezultātus.